

Unim esforços per combatre l'abandonament escolar

**Document 2 - Metodologia conjunta per
prevenir l'abandonament mitjançant la
cooperació intersectorial**

Catalunya

10.04.2015

1. Breu resum de l'oferta actual a la regió

1.1 Projectes o mètodes actuals a la regió

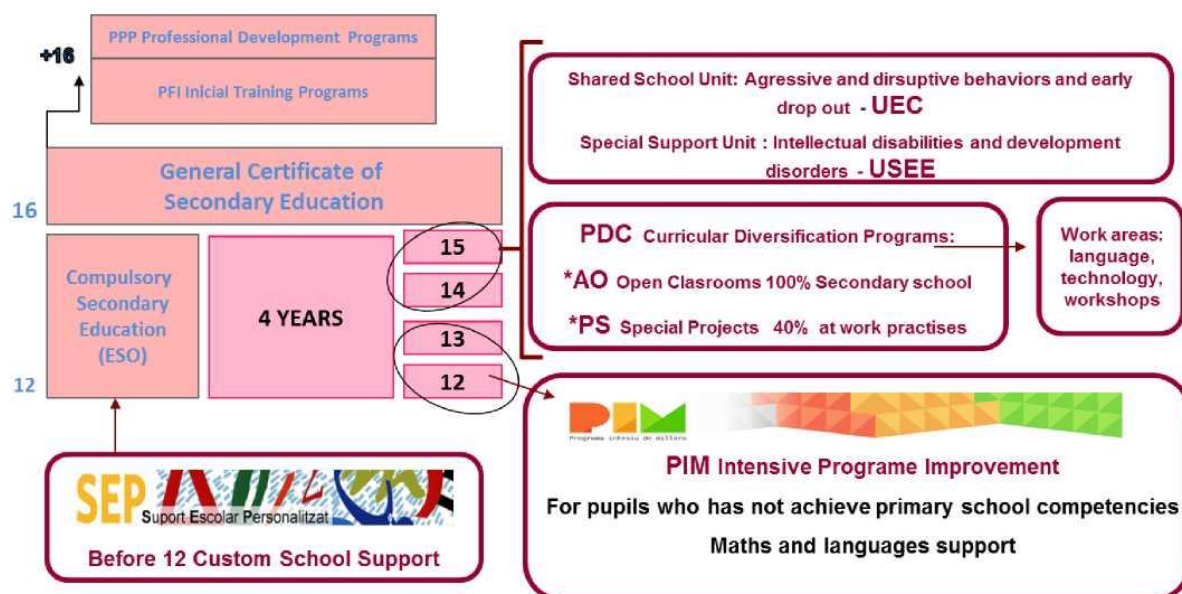
Avui, podem dir, per fi, que l'abandonament escolar prematur ha passat a formar part de l'agenda política com a problema greu. Hi ha diversos projectes i mètodes per gestionar-lo, tot i que cal assenyalar que la majoria s'han emmarcat dins de l'educació obligatòria, entre els 6 i els 16 anys.

La major part dels projectes es duen a terme dins del concepte d'"atenció a la diversitat", com a adaptacions curriculars nacionals i regionals i, majoritàriament, durant l'educació secundària. L'"atenció a la diversitat" significa que:

1. Les mesures haurien de tenir com a finalitat atendre les necessitats educatives de cada estudiant per tal que pugui assolir les competències bàsiques i els objectius educatius.
2. Algunes de les mesures previstes podrien ser: grups d'aula més petits i flexibles, suport i reforç educatiu en els grups ordinaris, adaptació curricular o programes de diversificació curricular, i programes educatius personalitzats.
3. Les mesures s'han d'adreçar no només a alumnes amb necessitats educatives específiques, sinó també als nouvinguts i als estudiants amb altes capacitats intel·lectuals, discapacitats o trastorns greus de conducta.
4. Les mesures s'han d'aportar en el marc del projecte educatiu de l'escola. No obstant això, les escoles poden decidir quines mesures adopten i quines no, depenent del seu propi context.

En la figura següent, hi ha un resum de les mesures d'atenció a la diversitat a l'educació primària i secundària de Catalunya.

Measures of attention to diversity

1.1.1. Projectes actuals a les escoles de primària

Tot i que es tracta d'una etapa molt important per detectar necessitats educatives, no hi ha gaires projectes de prevenció i la majoria els implementen organitzacions sense ànim de lucre.

Suport escolar habitual:

- **Classes de reforç.** Impartides com a extraescolars per organitzacions comunitàries, organitzacions d'ensenyament no formal i organitzacions d'ensenyament fora de l'horari escolar. En la major part dels casos, aquests projectes són duts a terme per voluntaris i com a part de programes d'educació no formal. Alguns d'aquests programes reben subvencions públiques, però també necessiten finançament privat.
- **Plans educatius d'entorn (plans de la comunitat educativa).** Finançats per les administracions públiques, constitueixen un instrument per donar una resposta integrada a les necessitats educatives i comunitàries dels membres joves de la nostra societat, mitjançant la coordinació i la dinamització de l'acció educativa en els diversos àmbits de la vida dels infants i els joves. Adreçats a tots els estudiants i a tota la comunitat educativa, però amb una especial sensibilitat vers els sectors socials més desfavorits. Per tal de donar suport als nens a les escoles, hi ha diverses accions adreçades a treballar amb les famílies. Amb la crisi, però, la major part d'aquests plans s'ha cancel·lat.

1.1.2. Projectes actuals a les escoles de secundària

La majoria dels projectes per prevenir l'abandonament escolar prematur i la deserció es duen a terme a les escoles de secundària, d'acord amb el concepte d'"atenció a la diversitat" que s'ha explicat a l'inici d'aquest capítol. En les pàgines següents descriurem alguns dels projectes més interessants i importants relacionats amb la prevenció de l'abandonament escolar prematur i la deserció escolar.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA ¹		
Mesures generals	Mesures específiques	Mesures extraordinàries
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reforçar l'ensenyament ▪ Diversificar els procediments i les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge, així com les activitats d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Programa intensiu de millora ▪ PDC - Programes de diversificació curricular:<ul style="list-style-type: none"> - Aules obertes - Projectes singulars ▪ Cursos per a nous (aula d'acollida)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beca compartida (UEC) ▪ Unitats de Suport a l'Educació Especial (USEE)
	Planificació i eines d'orientació Planificació individual	

1.1.2.1. Mesures generals

- **Reforçar l'ensenyament:** Activitats addicionals per recolzar els continguts clau del currículum escolar, amb una tecnologia adequada basada en els coneixements propis anteriors.
- **Diversificar els procediments i les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge, així com les activitats d'avaluació:** L'objectiu és adaptar les necessitats i els processos d'aprenentatge individuals de cada estudiant. Els docents poden establir, i de fet haurien de fer-ho, mesures relacionades amb l'organització i la metodologia, com ara treball en grups reduïts, ampliació de l'horari d'algunes assignatures i treball cooperatiu. D'altra banda, les escoles haurien d'establir tutories i entrevistes personalitzades que permetin ajudar l'estudiant a prendre decisions sobre la seva pròpia formació acadèmica i professional.

1.1.2.2. Mesures específiques

- **Programa intensiu de millora:** S'adreça a estudiants del primer curs d'educació secundària amb un nivell baix en les competències que haurien d'haver adquirit en l'educació primària. L'objectiu

¹ [http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/f622de9d-a9b0-4fdd-a7dd2c629eb15315/document orientacio atencio diversitat eso.pdf](http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/f622de9d-a9b0-4fdd-a7dd2c629eb15315/document%20orientacio%20atencio%20diversitat%20eso.pdf), p.6.

és que assolixin les competències bàsiques per a aquest curs. Per fer-ho, les escoles poden treballar-hi durant unes hores a la setmana, en grups separats i reduïts per fer reforç de les assignatures del currículum que cal millorar, especialment llengua i matemàtiques. L'organització i la metodologia s'adapten a les seves necessitats i processos d'aprenentatge. Els estudiants poden només romandre un any en aquest programa.

- **Programes de diversificació curricular:**² S'adrecen a estudiants amb dificultats d'aprenentatge generals i un nivell de competències molt baix en la majoria d'assignatures. L'objectiu és que millorin els seus coneixements i assolixin les competències bàsiques. Els estudiants poden entrar en aquests programes a partir del tercer i quart curs (excepcionalment en el segon curs) o si han acabat l'educació secundària obligatòria sense obtenir el títol. Els estudiants poden romandre en aquest programa durant un o dos anys. El currículum és diferent al dels cursos ordinaris: hi ha assignatures diferents i/o algunes hores fora de l'escola en altres organitzacions. En són exemples:
  - Aules obertes . Els estudiants assisteixen a cursos ordinaris durant la meitat de la jornada lectiva i, en l'altra meitat, segueixen cursos adaptats, la majoria centrats en la formació professional inicial. Al final del curs poden obtenir el títol d'educació secundària.
  - Projectes singulars Aquests projectes són l'evolució de les aules obertes, però, en aquest cas, fins al 40 % de les activitats es poden fer fora de l'escola, per exemple, en una empresa, o mitjançant altres metodologies innovadores. Aquestes experiències s'han dut a terme en alguns instituts, però no en tots.
- **Aules d'acollida:** S'adrecen a estudiants que s'han incorporat per primera vegada al sistema educatiu català en els darrers 24-36 mesos. L'objectiu és ajudar-los a adaptar-se al nou país, la nova cultura, el nou idioma, etc. Les escoles posen en pràctica mesures específiques perquè se sentin benvinguts i es respecti la seva llengua i la seva cultura. Al final, els estudiants han d'aconseguir incorporar-se tan ràpid com sigui possible als cursos ordinaris i adquirir autonomia personal. Durant aquest procés, els estudiants combinen els cursos ordinaris amb uns d'específics en grups separats i reduïts. El currículum és molt flexible perquè s'ha d'adaptar a les dificultats d'aprenentatge individuals. Aprendre català és una de les finalitats principals del curs.

1.1.2.3. Mesures extraordinàries

- **Unitats d'Escolarització Compartida:** S'adrecen a estudiants de tercer i quart curs d'educació secundària (i excepcionalment de segon curs) amb problemes de conducta i un comportament agressiu, amb absentisme o rebuig a l'escola, i en risc de marginació o d'inadaptació social. L'objectiu és afavorir l'assoliment de les competències bàsiques. Els estudiants no assisteixen a cursos ordinaris. De fet, físicament estan fora de l'escola. El programa proposa un currículum escolar alternatiu. Tot i que depèn de l'organització, alguns se centren en la formació professional inicial. Al final, els alumnes poden obtenir el títol d'educació secundària. Els estudiants poden romandre en aquest programa entre un i tres anys.

---

² http://www.xtec.cat/alfresco/d7d/workspace/SpacesStore/0ecd61ff-3afe-4b16-a9c7-507cf6b9fdfe7orientacions_pdc.pdf

En aquest tipus de programa, la metodologia té una importància cabdal. Ha de motivar els estudiants i retornar-los la confiança, alhora que en reforça l'aprenentatge i n'evita l'abandonament escolar. L'orientació personal també és un factor important.

Un altre punt destacable és la coordinació entre l'escola i l'organització que implementa el programa.

- **Unitats de Suport a l'Educació Especial:** S'adreça a estudiants amb discapacitats que volen romandre en les escoles ordinàries. Cal elaborar una planificació individual per adaptar el currículum a les seves possibilitats.

1.2 Breu presentació dels agents que hi participen

- Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya → S'encarrega de la regulació del sistema i dissenya i dictamina les mesures sobre diversitat i el finançament de les escoles públiques.
- Ajuntaments i municipis → Promouen i financen alguns dels programes.
- Escoles de primària i secundària → Implementen els programes. Tenen autonomia per adaptar els projectes i els continguts al seu propi context.
- Altres institucions: serveis socials, serveis d'ocupació, seguretat social, psiquiatria infantil i adolescent, orientació juvenil → Treballen juntament amb escoles i organitzacions. L'objectiu és establir un pla comú amb els joves que reben atenció per part de més d'un recurs social i educatiu.
- El Tercer Sector Social (associacions i fundacions locals i socials): escoles alternatives, organitzacions de la comunitat, organitzacions d'educació no formal, organitzacions d'ensenyament fora de l'horari escolar (centres oberts) → Implementen alguns programes, especialment els cursos de reforç, els programes de diversificació curricular i les unitats d'escolarització compartida. Es financen amb subvencions públiques i privades que no estan garantides d'un any a l'altre.

1.3 Breu descripció de la cooperació entre els agents

La cooperació dels agents en la prevenció de l'abandonament escolar prematur és molt important. A Catalunya, intenten treballar junts, cas per cas, per establir un pla i una orientació comuns amb els nois i noies que són atesos per més d'un recurs social i educatiu.

En els darrers anys també s'han presentat alguns plans que destaquen la coordinació entre escoles, agents socials, agents sanitaris i la policia per fer front a l'absentisme.

2. Breu resum de les polítiques governamentals nacionals actuals i com s'interpreten en l'àmbit nacional i regional.

2.1 Polítiques nacionals

La Llei de l'educació (LOMCE) espanyola és el marc nacional que cada regió ha d'executar en el seu territori. De fet, actualment hi ha una discrepància perquè el Govern espanyol vol definir cada vegada més polítiques educatives no només pel que fa al marc legal sinó a l'execució pràctica, que és competència del Govern de Catalunya.

2.2 Descripció de com s'implementen els plans nacionals escolars i de salut en les regions i localment

Catalunya té competències exclusives d'execució en matèria d'ensenyament. No obstant això, les lleis catalanes han de respectar el marc que estableix la legislació espanyola aprovada pel Parlament espanyol. N'és un exemple l'obligació d'assistir a l'escola per als nens de fins a 16 anys i una altra el fet que cada regió podrà elaborar mesures de suport addicional per assolir els objectius proposats per a tots els nens.

En aquest context, el 2009 el Parlament català va aprovar la darrera Llei de l'educació (12/2009, del 10 de juliol). En l'article 57, s'hi indica que les escoles que ofereixen l'educació bàsica han d'adoptar les mesures adients per tractar la diversitat dels estudiants. A més, el Departament d'Ensenyament és l'encarregat d'establir el marc i els criteris i ha d'ajudar les escoles a implementar i organitzar les mesures pertinents. Aquestes mesures són les que hem descrit al capítol 1.

D'altra banda, l'obligació d'assistir a l'escola fins als 16 anys s'ha desenvolupat en forma de plans a través de les diputacions en coordinació amb tots els agents educatius, socials i de seguretat. Podem veure'n un exemple a Barcelona on, el 2008, es va presentar el "Pla integral de millora de l'escolarització i tractament de l'absentisme escolar de Barcelona", que vol ser l'opció perfecta per treballar coordinadament amb tots els agents de manera fluida per tal de prevenir l'absentisme i constituir un conjunt d'eines útil no només per als docents sinó també per a la resta d'agents.³

Un altre projecte amb el mateix objectiu és el programa Promociona.³⁴ L'objectiu d'aquesta nova línia d'acció no només és animar els estudiants gitanos a acabar els seus estudis obligatoris, sinó a accedir a l'educació superior. Per a això cal reduir l'abandonament escolar prematur, un problema que afecta en una proporció destacada els estudiants gitanos.

Amb aquesta finalitat, el programa Promociona, finançat majoritàriament pel Fons Social Europeu i pel Ministeri de Sanitat i Serveis Socials espanyol mitjançant l'assignació de fons procedents d'impostos, s'adreça als diversos actors que participen en el procés educatiu dels joves: els estudiants mateixos, les seves famílies, les escoles i altres professionals de l'acció social i l'educació.

Les accions principals del programa Promociona van adreçades als estudiants gitanos i les seves famílies en les darreres etapes de l'educació primària (cursos cinquè i sisè) i en l'educació secundària obligatòria (cursos setè a desè) en les zones d'acció. La col·laboració amb les escoles i el treball conjunt amb els docents constitueix un altre dels pilars bàsics de la implementació de les accions.

---

³ http://www.gitanos.org/upload/89/64/AF_Folleto_PROMOCIONA_INGLES.pdf

Aquestes accions van adreçades concretament a nens que es troben en l'entorn escolar convencional, però que s'ha identificat que necessiten acompanyament per augmentar la seva probabilitat d'obtenir el títol d'educació obligatòria i continuar després amb els seus estudis.

2.3 Aspiracions polítiques nacionals i projectes nacionals

Actualment, el projecte més ambiciós a escala espanyola és el programa de Garantia Juvenil. Per desenvolupar-lo, la Comissió Europea recomana una estreta cooperació entre tots els grups d'interès clau: autoritats públiques, serveis d'ocupació, proveïdors d'orientació professional, institucions d'educació i formació, serveis de suport a la joventut, empreses, patronals, sindicats, etc.

El programa Garantia Juvenil és un nou plantejament per abordar l'atur juvenil que garanteix que **tots els joves de menys de 25 anys** (tant si estan inscrits en serveis d'ocupació com si no) accedeixin a una oferta concreta i de bona qualitat en els quatre mesos posteriors a haver abandonat l'educació formal o quedar-se sense feina. La Comissió Europea afirma que aquesta oferta de bona qualitat hauria de ser per a una **feina, contracte en pràctiques, formació en pràctiques o educació** continuada i estar adaptada a cada necessitat i situació individual.

Tot i que la Comissió Europea assenyala que una intervenció i una activació precoces són claus, explicarem aquest important programa en propers documents, perquè actualment Garantia Juvenil a Espanya és més un programa d'intervenció que de prevenció.

3. Anàlisi de fortaleses i debilitats i eficàcia de l'oferta actual a la pròpia regió. DAFO

3.1 Debilitats del sistema i de la cooperació intersectorial

- 1) Percepcions històriques errònies:
  - a. "Els problemes apareixen a l'educació secundària". Això no és cert; només s'hi fan visibles. Podem i hem d'actuar ja en l'educació primària.
  - b. "La deserció i l'AEP no són problemes greus". No ho "eren" quan tots aquests joves aconseguien una feina en el sector de la construcció, per exemple.
  - c. "Aquest tipus de polítiques/programes són molt cars i se n'obtenen pocs beneficis". Invertint un euro en programes educatius, podem estalviar-ne entre 4 i 8 en el futur (en sanitat, pensions, presons, etc.). A més, podem parlar de l'educació com si fos un negoci?
- 2) Massa canvis legislatius. Els partits polítics canvien el sistema educatiu tan aviat com arriben al govern i ho fan sense un gran acord amb la resta de partits.
- 3) Les escoles no estan preparades per treballar amb la diversitat. Això depèn de la iniciativa lliure dels docents. L'educació secundària no està ben preparada per desenvolupar les mesures d'"atenció a la diversitat".

- 4) Pocs programes i esforços invertits en l'educació primària. Per exemple, no hi ha programes de suport a l'escola pública. N'hi ha pocs, creats per entitats socials, la majoria amb voluntaris i sufragats amb subvencions privades.
- 5) Les accions de prevenció a l'educació secundària no estan ben enfocades. O bé l'objectiu és obtenir el títol (que no sempre és un objectiu positiu per a aquests joves), o bé s'han fet per passar l'estona (entretenir-se).
- 6) Els programes de prevenció no estan oficialment dins del sistema. Depenen d'unes subvencions públiques que no sempre els estan garantides.
- 7) L'Administració pública delega els seus deures en entitats socials sense ànim de lucre o empreses privades.

3.2 Fortaleses del sistema i de la cooperació intersectorial

- 1) Sòlida xarxa d'entitats socials locals sense ànim de lucre que treballen en la qüestió de la deserció escolar i l'abandonament escolar prematur. Investiguen en noves metodologies, projecten nous programes i els defensen davant l'Administració pública.
  - a. Federacions: ECAS, PEI Jove, FEDAIA
  - b. Fundació Bofill.
- 2) Alguna cosa està canviant. L'abandonament escolar prematur i la deserció ja apareixen en l'agenda política com a problema greu. En són exemples el compromís de crear escoles de segona oportunitat públiques, el fet que l'Administració pública comenci a reforçar els programes de suport escolar i el fet que a Catalunya es treballi per fer un bon ús del programa de Garantia Juvenil.

3.3 Debat. Una anàlisi de l'eficàcia del projecte en curs, les col·laboracions regionals i els resultats.

En els darrers anys, s'han dut a terme un major nombre d'accions, i d'una manera més intensa, per prevenir l'abandonament escolar. Algunes de les mesures que hem explicat més amunt són molts noves i no podem tenir-ne resultats definitius, però aquí en destaquem alguns:

		Benefits and results (2013-14)				
		Total Students in Secondary States Schools at Catalonia	Students attended at state schools		Schools that use it	Graduates
UEC Shared School Unit	3t 4t level 85.381	1.075	1,26%	72%	53%	
USEE Special Support Unit		1.321	1,55%	21%		
PDC Curricular Diversification Programs		2.732	3,02%	49%	68 -74%	
PIM Intensive Programe Improvement		1t level 46.956	2.043	4,35%	28%	-----

El PIM (Programa intensiu de millora) es va posar en marxa durant el curs 2012-2013 i, per tant, no tenim encara resultats sobre la graduació d'aquests alumnes. Serà molt important fer un seguiment dels resultats i comparar-los d'aquí a dos anys.

D'aquestes xifres, també podem extreure'n alguna informació, com ara els bons resultats dels programes de diversificació curricular i probablement també elements que cal millorar (les UEC).

Segons les xifres i el nostre propi coneixement, hi ha alguns problemes que cal afrontar per millorar els resultats:

- Dificultats per mantenir projectes de prevenció a llarg termini.
- Els programes se centren només en els continguts acadèmics, no en el creixement personal. No respecten els horaris ni els espais d'aprenentatge.
- Hi ha dificultats per tornar a l'educació ordinària. Els joves o bé abandonen l'escola als 16 anys o bé proven un programa de formació professional inicial on la majoria de vegades es produeix un fracàs definitiu.

4. Desenvolupament d'un enfocament de múltiples agències per identificar la gent jove "en risc"

4.1 Com pot aconseguir-se una cooperació més eficient i funcional entre tots els agents?

Actualment, hi ha un cert nivell de col·laboració i de cooperació entre els agents implicats en assumptes educatius (govern, escoles, serveis socials, entitats socials, etc.). Es fa principalment per a l'orientació de cada estudiant durant la implementació del projecte.

De tota manera, podem destacar-ne algunes dificultats:

1. La major part dels agents no participen en el disseny dels programes. El fet que hi fossin les escoles i les entitats socials ajudaria a concebre uns programes més ajustats a la realitat.
2. No és fàcil trobar un espai de treball comú. En la majoria de casos, això és així per manca de recursos i de temps.
3. Cal canviar la mentalitat. Realment, hem de creure més en el treball en xarxa i cal un canvi de mentalitat per creure que el treball en xarxa és alguna cosa més que un intercanvi d'informació entre socis.

4.2 Quines possibilitats ja s'han dut a terme en aquesta feina?

En pocs anys, l'associació entre els diversos agents s'ha fet substancialment més estreta, especialment des del punt de vista territorial. La major part d'aquesta cooperació es basa en l'intercanvi d'informació i en l'orientació dels joves entre les escoles, els serveis socials i les entitats socials. Aquesta col·laboració, però, depèn de la iniciativa individual dels equips.

De tota manera, a Catalunya som conscients de la necessitat de treballar conjuntament. Cada jove és un subjecte independent i, per tant, hem de treballar des d'un punt de vista integral. Per exemple, ha augmentat el nombre de comitès de cooperació entre els agents locals per dur a terme l'orientació dels estudiants. Aquestes iniciatives es realitzen principalment per als estudiants que necessiten mesures extraordinàries o que provenen de famílies vulnerables. Aquesta col·laboració és necessària i els resultats són positius. No obstant això, aquesta tasca també s'hauria de dur a terme amb els estudiants que no estan encara en situació de risc, però que s'hi podrien trobar en el futur.

D'altra banda, l'Administració pública comença a tenir en compte les escoles i les entitats socials a l'hora de proposar noves lleis i projectes. En definitiva, són les que les hauran de portar a la pràctica.

4.3 Projectes de col·laboració idonis per a un futur quadre d'eines

Actualment, s'han posat en pràctica algunes experiències en el camp de la cooperació entre agents per prevenir la deserció i l'abandonament escolar prematur: els comitès intersectorials proposen projectes comuns, i els municipis estableixen uns plans per a la comunitat educativa amb les diputacions, les escoles, les entitats socials i les petites empreses, i treballen conjuntament per afrontar els problemes locals.

De totes aquestes iniciatives, ens agradaria destacar-ne una: **Pla integral de millora de l'escolarització i tractament de l'absentisme escolar de Barcelona**. Elaborat el 2008, aquest pla vol ser l'opció perfecta per treballar coordinadament amb tots els agents de manera fluida per tal de prevenir l'absentisme i constituir un conjunt d'eines útil no només per als docents sinó també per a la resta d'agents.⁴

Amb el ple suport del municipi, han dissenyat aquest pla els representants de tota la comunitat educativa: Consorci d'Educació de Barcelona, Departament d'Ensenyament, Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya, el Departament d'Interior (Mossos d'Esquadra,

---

⁴ Vegeu el pla complet a: <http://www.xtec.cat/alfresco/d7d/workspace/SpacesStore/aa6734bd-ed9e-497d-b9d6-f2c10a9e5ffb/absentisme.pdf>.

Versió breu en anglès:

http://www.edubcn.cat/rcs_gene/extra/05_absentisme/quadriptic_web_angles.pdf

cossos policials), Ajuntament de Barcelona, la Fiscalia de Menors i la Diputació de Barcelona.

L'objectiu del pla és aconseguir la plena assistència a l'escola dels nens entre 3 i 16 anys a la ciutat de Barcelona reduint l'absentisme durant l'etapa preescolar (3-6 anys), eliminant l'absentisme durant l'educació obligatòria (6-16 anys) i fomentant l'augment gradual d'estudiants que cursen estudis posteriors o altres formacions i/o accedeixen a accions per a l'ocupació.

El pla exigeix una acció conjunta entre tots els agents: escoles, famílies, cossos policials locals i serveis socials.

Aquest pla inclou diversos elements interessants:

1. Principis rectors: responsabilitat compartida; cooperació, coordinació i treball en xarxa; intervenció preventiva; una naturalesa integral; el paper de les escoles i les àrees centrals d'atenció als estudiants amb absentisme.
2. Acció coordinada entre els agents:
  - a. Seguiment diari de l'assistència a l'escola
  - b. Detecció de l'absentisme (es considera que n'hi ha de diversos tipus)
  - c. Preparació d'un pla d'acció individual que tingui en compte el tipus d'absentisme, així com la família i el context social. Les accions s'han pensat per ser implementades com un circuit amb la implicació de diversos agents: escoles, família i serveis socials. Els resultats s'avaluen periòdicament.
  - d. Coordinació del circuit: L'escola contacta amb la família i intenta establir accions comunes. Si l'absentisme persisteix, l'escola es posa en contacte amb els serveis socials, que miren de treballar-ho amb la família. Si tampoc així es resol l'absentisme, l'arxiu s'envia al Consorci d'Educació de Barcelona, que estudiarà la necessitat d'implicar-hi altres agents, com el Departament d'Acció Social i Ciutadania o els cossos policials.
3. El pla ofereix accions específiques i diferenciades per als estudiants que no estiguin matriculats a cap escola.

En aquest pla, hi ha comitès de treball en cada districte de la ciutat que han desenvolupat i estan desenvolupant plans d'acció específics amb resultats molt positius. Incorporar aquesta tasca a les activitats diàries de les escoles és important. Tot i que les taxes d'absentisme són diferents segons l'escola i els districtes, sembla que la mitjana general és força baixa: 0,42 %. Aquesta xifra tan baixa no ha contribuït a afrontar el problema. Tot i això, garantir una assistència regular a l'escola en les primeres etapes redueix la possibilitat d'un abandonament posterior.

Xarxa d'Infància i Adolescència de Cornellà

Què és?: Una xarxa d'atenció a nens i adolescents amb diversos serveis del territori pertanyents a àrees diferents: Educació, Sanitat, Acció Social i formació ocupacional, per atendre millor les famílies i els nens que han de fer front a diverses dificultats.

Objectius: Millorar la qualitat dels serveis d'intervenció implicats. Millorar la resposta de la família davant de dificultats en les relacions. Millorar la confiança de les famílies i els adolescents en el seu territori. Aconseguir una major participació institucional. Millorar la xarxa amb la incorporació dels serveis de restauració del territori per als adolescents i les seves famílies.

5. Anàlisi de bones pràctiques dels socis internacionals

5.1 Comparació amb exemples dels socis internacionals del document 1 i de les bones pràctiques

REGIÓ DE TULCEA - ROMANIA

1. Beca rural del Consell Regional de Constanta

- a. *Destinatari:* Estudiants amb famílies en una situació socioeconòmica precària d'àrees rurals.
- b. *Acció:* Beques.

El problema clau de l'abandonament que ha identificat aquest programa és la situació socioeconòmica precària que presenten algunes de les famílies de les àrees rurals. Per tant, l'acció adoptada és que els millors estudiants rebin beques directes. A Catalunya, el problema de l'abandonament no està tan directament relacionat amb les diferències entre zones rurals i urbanes, perquè el sistema d'educació obligatòria està garantit arreu.

D'altra banda, tenim alguns programes especials en els quals hem d'usar algun tipus de beca per reforçar el retorn al sistema educatiu en lloc del món laboral.

2. Programa nacional "Diners per a l'institut"

- a. *Destinatari:* Estudiants que depenen d'una família amb ingressos baixos
- b. *Acció:* Beques.

A Catalunya també hi ha un sistema de beques i subvencions, tant públiques com privades, però, pel fet que està regulat i s'atorga sobre la base d'una combinació de requisits (de tipus general, econòmic i acadèmic), no és fàcil adoptar aquí una mesura similar. Habitualment, les subvencions i les beques van adreçades a un propòsit específic: el transport (urbà i entre regions), els llibres i material escolar, les quotes de matriculació, les quotes de menjadors, etc.

És interessant, però, obrir el debat sobre si les beques són un factor decisiu per motivar els joves que presenten un alt nivell d'absentisme a romandre dins del sistema educatiu ordinari.

3. Programa nacional "Segona Oportunitat"

- a. *Destinatari:* Joves gitanos de 15-24 anys
- b. *Acció:* Acció directa per convèncer els joves a seguir el programa.

Ja hem esmentat més amunt el programa Promociona. La comunitat gitana té uns problemes molt similars a Espanya, ja que els nens gitanos tot sovint pateixen risc d'exclusió social i educativa. Habitualment presenten un alt grau d'absentisme i d'abandonament escolar, a banda d'una motivació i un interès escassos en les qüestions relacionades amb l'escola. A més, no hi ha una implicació per part dels pares. Però, principalment, els joves gitanos no troben el sentit als continguts de l'escola i a quina serà l'aplicació personal o professional que podran tenir en el futur.

Per tant, a Catalunya es podria valorar adoptar la mesura que ofereix el programa "Segona Oportunitat" posat en pràctica a la regió de Tulcea.

CONSELL REGIONAL DE VÄSTERNORRLAND - SUÈCIA

1. Curs de Motivació a l'Estudi de l'Escola Popular Superior

- a. Destinataris: Joves (de 16-24 anys) allunyats del sistema escolar.*
- b. Acció: Curs de tres mesos orientat a ajudar els participants a iniciar l'educació ordinària o a tornar-hi.*

És una mesura de la qual podem aprendre. Un dels programes de Garantia Juvenil que actualment s'està dissenyant a Catalunya, "Segona Oportunitat", ofereix una mesura similar amb l'objectiu clar de reincorporar els joves participants al sistema educatiu ordinari. La diferència substancial és que el programa català té una durada de dos anys, a causa del perfil conflictiu dels joves participants.

2. Joves al centre

- a. Destinataris: Estudiants de 7-20 anys (enfocat en l'escola secundària inicial i superior)*
- b. Acció: Cooperació entre agents diversos per promoure l'assistència a l'escola, evitar l'abandonament i reintegrar els joves als estudis o orientar-los cap a la món laboral.*

La finalitat d'aquesta mesura és especialment interessant perquè la clau perquè tingui èxit és una bona coordinació entre els agents implicats en els projectes. Aquesta pràctica hauria de ser transversal a tots els projectes en què participen diversos agents.

D'altra banda, el fet que una biblioteca municipal sigui considerada el lloc de l'acció en comptes de l'edifici escolar dóna a l'estudiant una perspectiva diferent i més positiva.

3. Pla de treball per a la cooperació entre l'educació obligatòria i el Programa Introductor (IM)

- a. Destinataris: Estudiants que no tenen les competències necessàries per estudiar en un programa nacional*
- b. Acció: Promoure una transició àgil entre els estudis del Programa Nacional i el Programa Introductor*

D'aquest programa, cal destacar-ne especialment la coordinació i el diàleg establerts entre pares, estudiants i tutors, que garanteixen que la transició al programa IM es dugui a terme de manera òptima.

1. *Un esforç per a l'aprenentatge 2012-2016*

a. *Destinatari: Alumnes d'educació secundària*

b. *Acció: Són aproximadament 50 mesures orientades a augmentar el nombre d'alumnes que finalitzen l'educació secundària superior a Østfold*

2. *El Servei de Treball i Benestar Noruec (NAV) a les escoles d'educació secundària superior*

3. *Canvis a l'assignatura d'"Educació Física / Esport": el projecte KRØ*

Atès que l'esport i l'exercici físic són considerats activitats competitives i sense valor per als estudiants "no esportius", es vol canviar l'enfocament per deixar de banda la competitivitat i passar al concepte d'"exercici físic", tant si és en grup com individualment: Exemple: córrer.

No només l'exercici físic sinó també la participació en activitats a l'aire lliure és un element que cal introduir com a mesura preventiva. Un altre concepte interessant és el d'"Un esforç per a l'aprenentatge 2012-2016" com a pla estratègic. Ens resulta molt interessant per desenvolupar el nostre programa de Garantia Juvenil 2014-2020.

6. Diàleg entre agents clau, inclosos els joves, sobre la necessitat de millorar la prevenció

6.1 Contacte amb els agents regionals: departaments de treball, proveïdors de l'educació, sector empresarial, departaments socials, etc.

Actualment, a Catalunya estem en un procés especial perquè el desenvolupament del programa Garantia Juvenil ens obliga a parlar amb els diversos agents, una relació que, en última instància, afectarà no només l'elaboració del programa sinó també tot el sistema educatiu.

6.2 Enquesta o entrevista regional amb docents i estudiants. Quines necessitats tenen i quines solucions hi veuen?

De les nostres reunions i entrevistes, n'hem extret algunes conclusions importants per prevenir l'abandonament i ha sigut el moment perfecte per extrapolar algunes bones pràctiques, com les d'El Llindar, al sistema escolar ordinari.

Els nostres joves necessiten recursos diversos al llarg del seu projecte personal i per això era molt important treballar de forma conjunta. Necessitem metodologies més pràctiques, més temps per a cada alumne, espais diversos amb entorns diferents, i cada dia més docents entenen que necessiten més formació per resoldre els problemes i orientar els alumnes de la millor manera possible.

7. Conclusions

Un cop analitzat el context actual i les mesures adoptades a Catalunya per prevenir l'abandonament escolar prematur i la deserció, els agents implicats i els reptes i oportunitats, hem arribat a quatre conclusions:

- 1. L'abandonament escolar i les mesures per prevenir-lo han entrat finalment a l'agenda política.**
La crisi social i econòmica ha tret a la llum la gravetat del problema i les conseqüències negatives que té per al teixit productiu i social del país. Per això s'estan dedicant més esforços i mesures a elaborar plans per prevenir l'abandonament escolar prematur i la deserció. Hem de saber com enfocar-los, com ser realistes amb les propostes i els objectius i com implicar-hi tots els agents locals.
- 2. Cada vegada més gent entén que el treball de prevenció ha de començar en l'educació primària.**
L'abandonament escolar i la deserció apareixen en l'escola secundària, però algunes de les causes es poden detectar i afrontar des de molt abans. A més, necessitem més programes adreçats a les famílies i un treball de cooperació amb altres organitzacions locals (serveis socials, escoles, entitats socials, etc.).
- 3. Els programes actuals de prevenció han fracassat i/o no estan ben planificats** (el currículum escolar no és l'adient, els objectius eren massa optimistes). A més, la prevenció s'hauria d'introduir millor i amb més freqüència a les escoles; les mesures extraordinàries haurien de ser extraordinàries.
- 4. Tot i que la crisi ha comportat la necessitat de combatre l'abandonament, també ha suposat una amenaça per a alguns programes de prevenció.** En primer lloc, els pressupostos públics s'han reduït, motiu pel qual alguns programes necessiten més finançament privat o bé s'han eliminat directament. D'altra banda, han sorgit noves necessitats i, fins i tot, més urgents: moltes famílies no poden garantir per als seus fills algunes necessitats bàsiques (com ara l'alimentació). Per tant, moltes entitats socials estan centrant els seus esforços i recursos en aquesta direcció i han reduït els seus programes de prevenció.

El repte al qual ens enfrontem és molt gran, però les perspectives són optimistes si es té en compte la voluntat creixent de treballar-hi conjuntament.